

OKRAJNA ZBORA SPREJELA RESOLUCIJO O LETOŠNJEM GOSPODARSKEM RAZVOJU OKRAJA IN OKRAJNI PRORAČUN

Dobri pogoji za krepitev proizvodnih sil in standarda

GLAVNE SMERNICE LETOŠNJEGA RAZVOJA UPOŠTEVAJO SMERNICE ZVEZNEGA IN REPUBLIŠKEGA DRUŽBENEGA NAČRTA, USPEHE V MINULEM LETU TER STALIŠČA IN NAČRTE GOSPODARSKIH ORGANIZACIJ, KOMUN, GOSPODARSKE ZBORNICE IN POLITIČNIH TER DRUŽBENIH ORGANIZACIJ — GOSPODARSKE ORGANIZACIJE IN KOMUNE SO DOLŽNE V OKVIRU TEH SMERNIC POSKRBE TI ZA DOBER RAZVOJ GOSPODARSTVA TER NADALJNJO KREPITEV DRUŽBENEGA STANDARDA IN OSEBNE POTROŠNJE

V mali dvorani koprškega gledališča sta okrajna zborna na svoji 3. seji, ki jo je vodil predsednik Milan Vižintin, obravnavala lanski gospodarski razvoj. Med drugim sta ugotovila, da je bil lanski razvoj nekoliko počasnejši kot v prejšnjih letih. Na to je vplivala predvsem nižja industrijska proizvodnja v začetku leta in slabša kmetijska letina. V drugem polletju pa je gospodarstvo premostiločasne težave v prilagajanju novim tržnim razmeram ter doseglo čvrsto osnovo za hitrejši razvoj. Močnejše so se začele uveljavljati težnje po integraciji in specializaciji proizvodnje, izboljšal pa tudi sistem delitve po delu in povečala proizvodnost. Na proizvodnjo in oskrbo s surovinami je ugodno vplivalo tudi izdatnejše povečanje izvoza. V zvezi z oceno in analizo lanskega razvoja sta zborna ugotovila, da obstajajo dobri in realni pogoji za nadaljnjo krepitev proizvodnih sil, za dvig proizvodnje in narodnega dohodka ter življenjskega standarda. Na podlagi smernic zveznega in republiškega družbenega načrta, uspehov v preteklem letu, posebej v zvezi s komunami in gospodarsko zbornico ter upoštevaje stališča političnih in družbenih organizacij sta zborna sprejela resolucijo o letošnjem gospodarskem razvoju. Razen tega pa med drugim tudi letošnji okrajni proračun, ki predvideva 1 milijardo 445 milijonov dohodkov in prav toliko izdatkov.

PREDVSEM POVEČANJE PROIZVODNJE IN PROIZVODNOSTI

V uvodnem delu ugotavlja resolucija, da bo letošnji gospodarski razvoj temeljil na hitrejšem povečanju proizvodnje in produktivnosti, na intenzivnem vključevanju v mednarodno menjavo, na skladnem razvoju gospodarskih in negospodarskih dejavnosti ter skladnejši rasti realnih osebnih dohodkov in porastom produktivnosti. Na večjo proizvodnjo bodo odločilno vplivale dosedanje naložbe v modernizacijo in rekonstrukcijo osnovnih sredstev. Sama krepitev gospodarstva pa bo dobro vplivala na krepitev družbenega standarda. Z izpolnjevanjem organizacije in obračuna v ekonomskim enotah ter izboljšanjem v sistemu delitve dohodka je treba zagotoviti dosledno izvajanje načela delitve po delu, z boljše oskrbo v trgovini ter politiko stabilizacije cen pa omogočiti stabilnejšo rast osebne potrošnje.

Povečane in razpoložljive proizvodne zmogljivosti, predvideni razvoj proizvodnih sil ter znatne rezerve v proizvodnih, materialnih in tržnih pogojih pa omogočajo, da bi letos skupni obseg proizvodnje in uslug lahko povečali za okoli 14%. S še bolj intenzivnim izvozom, boljšim gospodarjenjem in hitrejšim odstranjevanjem objektivnih težav in subjektivnih slabosti pa bi mogli doseči tudi večjo proizvodnjo.

INDUSTRIJA

V industriji je mogoče povečati proizvodnjo za okoli 17%. Na to bi vplivale zlasti nove proizvodne zmogljivosti, modernizacija proizvodnje, boljše izkoriščanje kapacitet in večja produktivnost. Hitreje kaže tudi prilagajati proizvodnjo zahtevam in potrebam domačega in tujega trga. Primerno je treba poskrbeti za znižanje proizvodnih stroškov, za nabavo surovin in reprodukcijskega materiala, vzpostavljati kooperacijsko proizvodnjo ter sodelovanje na osnovi dolgoročnih pogodb. Tudi si morajo gospodarske organizacije zagotoviti strokovno sodelovanje ljudi, ki bodo znali in izkoristili dognanja znanosti in raziskovalnega dela v proizvodnji. Za razvoj industrije je zlasti pomembno uspešno in hitro uveljavljanje na tujih tržiščih. Lanski uspehi nakazujejo, da je mogoče v tej smeri še povečati aktivnost. Podpirati bo treba tiste gospodarske organizacije, ki bodo krepile kooperacijo, se usmerjale v specializacijo ter razvijale velikoserijsko proizvodnjo in se vključevale v izvoz.

Da bi se izognili raznim nevarnim skladnostim v gospodarskem izkoristitvi vložena sredstva za

razvoju nasploh ter v posameznih gospodarskih organizacijah, je potrebno, da ima vsaka gospodarska organizacija dolgoročno orientacijo na osnovi lasnega perspektivnega programa. Obstojajoče programe bo treba izpolniti ter izdatneje upoštevati možnosti in zahteve po integraciji in specializaciji. Cimprej pa bo treba izdelati tudi širše programe o razvoju določenih gospodarskih dejavnosti in gospodarskih področij.

Investicijske naložbe je treba usmerjati predvsem v modernizacijo tehnoloških postopkov, pospeševati vsklajevanje zmogljivosti posameznih faz proizvodnje in kooperacijo ter skrbeti za zamenjavo zastarelih strojev in naprav. Razpoložljiva investicijska sredstva je treba združevati ter jih čimbolj racionalno in rentabilno vlagati.

KMETIJSTVO

Lanska kmetijska proizvodnja, ki je bila zaradi neugodnih vremenskih razmer precej pod povprečjem, bi se ob dosedanjih naložbah, doslednejšem izvajanju agrotehniških ukrepov ter normalnih vremenskih pogojih mogla povečati na splošno za 30, v družbenem sektorju pa za 60%. V družbenem sektorju in v kooperaciji z zasebnimi proizvajalci je treba povečati predvsem proizvodnjo tistih pridelkov, ki vplivajo na življenjske stroške: krompir, zelenjava, mleko, meso, jajca in sadje. V obalnem področju bi morale kmetijske organizacije v celoti izkoristiti pogoje ter se naglo lotiti večje proizvodnje vrtnin. Za to rešitev in nalogo bi se morale zavzeti tudi komune, gospodarska zbornica ter preskrbovalna podjetja.

V družbeni kmetijski proizvodnji pa se je treba hitreje lotiti vseh vzporednih problemov, ki zavirajo hitrejši razvoj. Tu gre predvsem za stanovanjske in druge življenjske pogoje kmetijskih delavcev, za problem strokovnih kadrov, konsolidacijo kmetijskih posestev in za rentabilno poslovanje sploh. Bolje je treba tudi zagotoviti vložena sredstva za

modernizacijo in specializacijo proizvodnje. Pa izpolniti organizacijo dela ter urediti spodbudnejšo delitev osebnega dohodka.

Družbeno proizvodnjo je treba pospešiti z nadaljnjim povečevanjem obdelovalnih površin ter oblikovanjem večjih proizvodnih enot. Investicijska sredstva pa trošiti predvsem za učvrstitev in razvoj večjih proizvodnih obratov.

V povezanosti z družbeno proizvodnjo je treba posvetiti večjo skrb zasebni kmetijski proizvodnji ter jo s primernimi ukrepi pospeševati. To je predvsem delo kmetijskih združenj, ki bi morale na najrazličnejše načine zainteresirati kmečkega proizvajalca na večji proizvodnji. Tu bi lahko izdatnejšo vlogo odigrale tudi strokovne službe pri zadrževanju uporaba odlokov o zemljiškem minimumu. Zasebnim proizvajalcem bo treba dati jasnejšo perspektivo in večjo sigurnost, da bodo na zemljiščih, ki niso primerna za družbeno proizvodnjo, povečali vlaganja za boljše proizvodnjo. Kmetijske organizacije naj bi zatorej v sodelovanju z gospodarsko zbornico izdelale programe razvoja in določile okolišče, ki so predvideni za družbeno proizvodnjo.

GOZDARSTVO

Razvoj gozdarstva je treba usmeriti v racionalno izkoriščanje in pospešeno nego, gozdno proizvodnjo pa prilagoditi gozdnim gospodarskim načrtom. Izboljšati je izkoriščanje lesne mase ter z racionalnejšo proizvodnjo povečevati rast potrebnih gozdnih vrst. Potrebna pa je tudi temeljita preusmeritev potrošnikov na tiste vrste lesa, ki jih ne primanjkuje, na listavce, odpadke ter plošče. Tudi v gozdovih zasebnega sektorja je treba zagotoviti smotrnejše gospodarjenje, in sicer z izvajanjem določil republiškega zakona o gozdovih ter nadaljnjim podružabljanjem gozdnih proizvodnje. Poskrbeti je tudi treba za nadaljnje pogozdovanje in melioracijo Krasa ter za pogozdovanje zemljišč, ki jih v goratih predelih kmetijstvo opušča. Za enotnejše gospodarjenje pa osnovati enoten zavod za pogozdovanje Krasa.

GRADBENIŠTVO

Nadalje uvajati sodobne načine gradnje ter dopoljevati mehanizacijo. Vsa skrb naj velja tudi večji produktivnosti ter znižanju cen gradbenim storitvam. V ta namen je treba predvsem izboljšati priprave in organizacijo dela, uporabljati različne gradbene elemente, preudarno izkoristiti mehanizacijo ter razširiti sodelovanje med gradbenimi in drugimi podjetji. Investitorji pa naj vplivajo na ekonomičnejšo graditev ter na bolj enakomeren potek gradbenih del s tem, da pravočasno pripravijo celotno tehnično dokumentacijo ter začno z gradnjami takrat, ko so zagotovljena finančna sredstva. Za boljše stanovanjsko in komunalno graditev pa je treba pospešeno pripraviti urbanistične načrte.

PROMET

Tu je treba pospešiti razvoj vseh prometnih dejavnosti. Povečanje mednarodnega tranzita in turizma bo mogoče doseči edino s pospeševanjem in modernizacijo prometnih zmogljivosti ter prilagajanjem pomožnih služb zahtevam sodobnega turizma in prometa. Izredno povečanje motorizacije (Nadaljevanje na 2. strani)

ROZALKA PERIC, pletilja v Tovarni pletenin v SEZANI. Čeprav je stara šele 23 let, dela pri pletilnem stroju že 9 let. Bila je članica delavskega sveta, zdaj je v upravnem odboru. — O čem ste največkrat razpravljali v teh organih delavskega samoupravljanja? — O normah. Najprej so bile prenizke, potem pa previsoke. Zdi se mi, da smo zdaj to stvar uredili pravično. Sprejeli smo sklep, da tiste delavke, ki izpolnjujejo normo, dobijo povrnjene stroške za vožnjo na delo, pa tudi tiste, ki iz objektivnih vzrokov dosegajo le 70% norme. Kot objektivne vzroke štelemo 4-urni delavnik, zimski čas, invalidnost, nosečnost. Pri nas se veliko pravzaprav večinoma delavke, zato je to pri nas velik problem. Kako dosegamo sicer norme? Se kar dobro, razen na novih strojih in pri novih vzorcih, ali kadar delamo po naročilu. Tako smo med drugim na UO sklenili, da tista, ki dela po naročilu, dobi izplačano po povprečju zadnjih treh mesecev.

LUCIJA VIDMAR, tkalka v Mehanični tkalnici v SENOŽE-CAH. Doma je iz Dolenje vasi, v tovarno je začela hoditi s 16 leti. Sedem let dela že pri stroju, zdaj tke pisane flanelaste rjuhe. Ker je članica delavskega sveta, smo jo povprašali, o čem so največkrat razpravljali. — O proizvodnji in o prejemkih. To je razumljivo, ker so bili izredno nizki. Razumeli smo, da je treba potrpeti, dokler ne bo tovarna zgrajena. Letos bo izgradnja končana, verjetno do 1. maja. Toda dohodke smo že zvišali in zdaj zaslužim tudi do 20 tisočakov na mesec. Toliko mi pride zato, ker delam kar na treh strojih. Če teče stroj brez ustavljanja, mi to prinese 280 dinarjev na dan, kar računamo po tekočem metru. Ali vse izpolnjujem? Normo? Morda res ne vse, večina na prav gotovo. Pri nas so večinoma zelo mlade delavke, le nekaj je starejših. Zelo smo navezane na našo tovarno in rade hodimo delat.

ANGELA FAJDIGA, delavka v obratu Veluroplastika v HRUŠEVJU podjetja LIV iz Postojne. Dve leti dela že v obratu, zdaj pri vrtalnem stroju. To je sicer kvalificirano delovno mesto, čeprav je Angela samo pričetna delavka. Težave za kvalifikacijo pa od zdaj v podjetju ni bilo, obljublja, da bodo letos. V obratu so zaposlene večinoma ženske, in to mlajše. — Norme so popravili in kar dobro zaslužimo, — pripoveduje Angela. Veliko se jih tudi vozi, podjetje plača vožnjo. Navadila sem se dela v tovarni, zdaj ne bi mogla več ostati doma in delati samo na kmetiji. Večina nas misli tako in tovarnišče pravilo, da hi se vozijo tudi v Postojno na delo, če ne bi bilo več našega obrata v Hruševju. Toda zagotavljajo nam, da ima naš obrat Veluroplastike lepo bodočnost in me jim rade verjamemo.

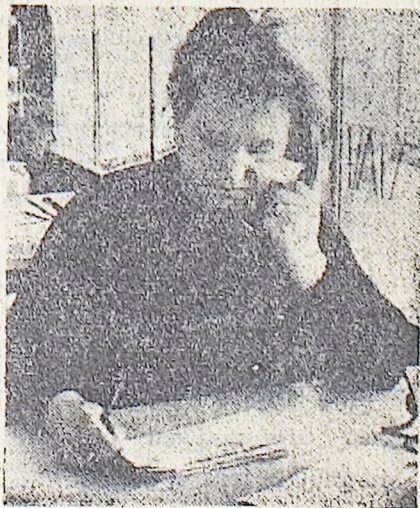

MARIJA BIZJAK, kmetica v ZALOGU pri Postojni. Marijo dobro poznajo nekatere postojnske gospodinjice, saj vsak dan dobijo od nje dobro in sveže mleko. Po 52 dinarjev za liter in otroci ga prinesejo družinam na dom. Tako že gre peto leto, prej pa ga je Marija nosila v postojnsko mlekarno. — Ali prodajate, pravzaprav pridelate kaj zelenjave, saj ste tako blizu mesta? — Nekaj malega že, toda to se mi ne splata. Imamo bolj slabo zemljo, tako da ni preveč primerna za vrto. Prodamo nekaj zelja in krompirja, morda kak korenček ali repco. Toda ni toliko, da bi nosili v Postojno na trg, prodamo kar zadruzi. Pri vas v Istri je drugače, ko imate veliko, lepega vremena in je lahko dovtol zelenjave. Pri nas pa je tako hitro mraz.

ANICA ZELE, uslužbenka v Lesni industriji »Javor« v PIVKI: Ima že dolgo delovno dobo — 28 let. V »Javoru« pa je blagajničarka že 7 let in skrozi njene roke se šli v tem času težki milijoni. Tako ni čuda, da je beseda nanesta na pokoj in na nov pokojninski zakon. — Včasih se mi zdi, da sem že trudna in si prav želim pokoj. Na to tudi pomislim, kadar vidim, koliko mladih komuje solo ali čaka na službo. Toda imam 16-letno hčerko in če pomislim, da bo študirala, vem, da bo treba še delati. Sicer ne bom zmogla. Novega zakona o pokojninah sicer se nisem željito preštudirala, toda kolikor ga poznam, se mi zdi boljše kot prejšnji, ker je bolj elastičen. V našem podjetju je zaposlenih nekaj več kot 20 žena, večinoma so poročene in imajo otroke. Z otroškimi vrtcem v Pivki so zelo zadovoljne, posebno ker so lahko v njem tudi solski otroci in imajo dobro vzgojiteljico. Tudi hrano dobijo otroci v vrtcu.

BOZA MEDVEŠ, kontrolorka pri podjetju za PTT promet v KOPRU: Po raznih poštah v Sloveniji, od Dravograda preko Krškega do Izole in Kopra, jo vodi službena pot že 16 let. Ima družino in otroke, tako da ji jemlje gospodinjstvo ves prosti čas. Posebno odkar je njena mama že stara. — Iz ene službe pridem v drugo, — pravi. — In ne bi vsega zmogla, če ne bi vsi v družini pomagali. Tovarišica Boza je članica več organizacij, v podjetju tudi članica delavskega sveta. — Kaj se mi zdi največji problem? Po mojem mnenju upravljavci premalo poznajo problematiko in se zanjo tudi premalo zanimamo. Res je, da smo navadno tudi preveč obramenjeni in da nimamo časa. Seveda to sodim po sebi. Če bi hotela biti dober član DS in biti z vsem peštrim dogajanjem okrog nas na tekočem, bi morala veliko študirati.

Naše najlepše čestitke in iskrena voščila ženam in dekletom!

Iščemo dobro gostilno

»S primerno davčno politiko bo treba stimulirati poslovanje zasebnih gostišč, kjer ni pogojev za rentabilno poslovanje družbenih obratov.«

(iz resolucije o letošnjem gospodarskem razvoju primorskega okraja)

Odkar smo dokončno spoznali, da so lepši dnevi v prihodnosti odvisni od uspešnega razvoja turizma kot primarne gospodarske dejavnosti, si prizadevamo na vseh področjih, da bi ta razvoj tudi res čimbolj in čimprej omogočili. Pri tem ne zanemarjamo nobene možnosti. V preteklih letih smo se dobera seznanili in spoznali s presenetljivimi možnostmi tega razvoja, pa tudi temeljito opravili s konservativizmom, ki je ta razvoj še ovrnil. Ne smemo se seveda prekmalu veseliti doslej doseženih rezultatov. Veliko je še polen pod noge, pa čeprav so morda celo dobronamerno vržena, ker nekaterniki ne morejo iz svoje kože in ozkega

najlaže spoznati, če na preskok obiščemo nekatere, pa naj nam o svojih zadregah in tegobah, pa uspehih in zadovoljstvu sami kaj povedo. Pri tem izpustimo obalno področje, kjer zlasti v piranski občini intenzivno rešujejo to vprašanje, in se podajmo čez Kras na Postojnsko, čez Pivko na Ilirsko Bistrico in čez Brkinje v Kozino, kjer bomo zašpili klobaso. Sledili bomo samo glavnim prometnim žilam, ker so gostišča ob njih najbolj karakteristična. Lahko bi najprej šli čez Lokve v Sežano, pa je prešlaba cesta, zato jo mahnejo mimo Divače čez Senožeče in nato iz Sežane čez Smarje in Križ, Tomaj in Dutovlje pa Koprivo na Stanjel, pa nazaj čez Ponikve in Avber na Dobravlje in Kazlje na Storje, skozi Senožeče in Hruševje v Postojno, na Pivko in skozi Ribnico v Ilirsko Bistrico, pa naprej v Rupo že v sosedni hrvaški republiko, obrnemo čez Šapjane nazaj v Račice in Podgrad, pa čez Obrov, Gradišče, Markovščino in Materijo in Hrpelje in na Kozino, kjer obrnemo proti morju. Ustavljali smo se torej v gostilnah ob glavnih prometnih žilah: Koper—

Nerina v Tomaju reže pršut

glečanja na konkretni dinar, pri tem pa pozabljajo na širše družbene koristi. V izravnavanju teh neskladnosti je zato v prihodnje v družbenem razvoju posebna vloga namenjena turističnim društvom kot družbenim organizmom, s pomočjo katerih naj vsi naši ljudje sodelujejo v razvijanju turizma in s tem krepitvi gospodarske osnove svojega kraja tudi tam, kjer sicer ni veliko ali nobene druge možnosti. Turistična vzgoja občanov je zahtevna in izredno pomembna naloga. Razvijanje turističnih dejavnosti je tudi v zasebnem sektorju naloga izrednega pomena, ki lahko prinese izdatne koristi tako posameznim občanom kot vsej skupnosti. Oddajanje zasebnih sob in celo pensionov, izdelovanje lepih spominkov, vzdrževanje malih gostinskih obratov povsod tam, kjer ni moč vzpostaviti družbenih lokalov — to naj bi bila ena izmed vzgojnih nalog turističnih društev v posameznih krajih in področjih, ki imajo za to objektivne pogoje. Mnogokje, zlasti v piranski občini in na Tolminskem tja do Trente in pod Mangrt, je oddajanje zasebnih sob turistom postalo že tradicija. Vzrok je predvsem zlasti v gospodarski pasivnosti zgornjega Posočja, doseženi uspehi pa so predvsem posledica dobrega razumevanja in postopka občinskih ljudskih odborov. Zal se to ne da reči za vse, posebno kar zadeva zasebne gostilne. Zaradi prehudega davčnega vijaka so mnogi zasebniki v zadnjem času celo vrnili licence, ker jim je stiska pobrala vso sapo. Veliko je takšnih, ki bi prav tako že vrnili, če se ne bi vsa naša politika nekako zasukala v korist razvoja vseh oblik turistične pridobitnosti, pa tudi zasebnih gostiln, kjer ni pogojev za družbeni gostinski obrat. To se je najprej pokazalo v postojnski občini, pa piranski in koprski, medtem ko drugod skoraj še ni vidnih znakov spremenjenih odnosov.

Najpogostejša napaka je kazni, ki jo občinski davčni organi izrekajo posameznim gostilničarjem, kadar se ti pregrešijo in si nabavijo kak nov kos opreme — nove stolice in mize, morda radiogramfon ali celo hladilnik. Kazen pravim zato, ker občinske davčne politike takšna prizadevanja stimulirajo tako, da v takšnih primerih davke še povečujejo — v pričanju, da tako ne manjka denarja tam, kjer ga vrtikajo v opremo ali druge investicije. Posledice se kažejo v pomanjkljivo opremljenih lokalih, ker se gostilničarji ravnaajo po načelu, da ne velja vtikati prstov v žerjavico, kjer se je že sosed opeknel. Seveda so nas šele izkušnje pripeljale do spoznanja, da je to narobe in so nekatere davčne uprave pri občinah svoja stališča že spremenile, druge jih pa še bodo. Odeveč je bojazen, da bi zasebna dejavnost v turizmu prerasla v ustavne okvire dovoljenega na tem področju, saj ima družba v rokah škarje in platno in lahko takoj postreduje, kjer bi se posamezna dejavnost čez mero razbohotila.

Na Primorskem je zdaj 340 zasebnih gostiln. V njihovih problemih predvsem na področju bivšega koprškega okraja se bomo

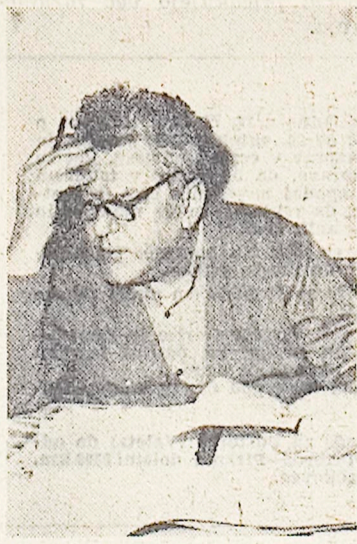
Večji optimist je Marička Živec pri železniški postaji v Dutovljah. Razumljivo, da ji je laže, ker ima lastno streho nad glavo, njena gostilna »Pri Marički« pa je znana po vsem Krasu, Trstu in tja do Ljubljane. K njej še vedno rad zaide tovariš Regent z Malko, se rad oglasi marsikdo, ki je že pred vojno vedel za njeno dobro postrežbo, okusen teran, nedeljsko potico in nepogrešljivi kraški pršut. Pred hišo je vedno polno osebnih avtomobilov in motociklov z domačimi in tujimi registrskimi oznakami. Obratnih sredstev ob trenutnih družbenih dajatvah sicer res ne manjka, za investicijska pa je bilo treba že najeti posojilo pri banki. Treba je namreč pri hiši kaj popraviti, izboljšati, napraviti nove sanitarije — za to pa že zmanjka suhega denarja. Seveda bi Marička rada, da bi ji to upoštevali pri odmeri dohodnine.

Pravzaprav sem pri vseh zasebnih gostinčih zasledil v glavnem dve »struji«. Eni so za letno pavšalno obdavčenje. To utemeljujejo s tem, da bi v njihovih odnosih z občino bilo več gotovosti, ko bi spočetka vedeli, s kakšno obdavčitvijo naj računajo. Pravijo, da bi laže planirali tudi izboljšave in zlasti nabavo potrebne opreme, ko bi »odrajtali fiksne fronke«. Spet drugi pa so za obračunavanje prometa po sedanjih praksi, na podlagi rednega knjigovodskega obračuna, toda z realnejšo obremenitvijo ob upoštevanju investicijskega vlaganja in rednega vzdrževanja lokalov ali celotnih objektov.

Gostilna »Pri Mušiču« v Sežani pa ne gre nikamor. Toliko da rine, kot pravimo, pa naj bi prišel kdorkoli. Nekaj več prometa je poleti, zdaj pa je mrtvilo, čeprav je gostilna sredi vasi in prav ob glavni cesti. Najemina, pa davek — skratka, prvega aprila bo spet menjala najemnika.

Senožeče so veliko naselje in so že včasih radi zahajali turisti iz Trsta na kratak oddih v tri ali štiri gostilne v vasi. Bolj je delala Sotlarjeva gostilna zgoraj v vasi, žal pa so morali zaradi prehude obremenitve z dajatvami vrniti licenco. Zdaj je tam vino-toč podjetja Vino Sežana, ki pa gre hudo na jetra drugim vaškim gostincem. Pravijo, da jim je že trgovina delala preglavice s prodajo vstekleničnega vina, zdaj pa še ta presneti vinotoč...

No, pa smo pri Matiji Dolesu. Gostilna »Na Ravni« nad Senožečami je med tistimi zasebnimi gostinskimi obrati, ki že ne morejo in ne zmorejo več dela z lastnimi silami obeh zakoncev — posebno še, ker je drugi šibkega zdravja. Z najemanjem delovne sile pa je križ, pod katerim nujno stokajo vsi, ki bi hoteli preveč razmahniti svojo zasebno dejavnost in prihajajo navzkriž z določili nove ustave, ki pravi, da je prepovedano vsako izkoriščanje človeka po človeku. Matija in žena sta sicer pridna kot mravlje, delata po 16 ur na dan, toda lahko bi se raztrgala, vsega le ne zmoreta sama. Hiša je velika — in pridobila si je glas. Pred gostilno onkraj ceste je vedno dovolj kamionov — tudi ponoči, ker imata Dolesova za najpotrebnejše tudi posteljo na razpolago. Matija kar prav modruje, ko pravi, da kuhinja sicer ne nese, je pa

Aco Korene išče izhod iz zagate, išče luknjo v svoji ekonomski računici, pa se premišljevanje slej ko prej konča pri visoki obdavčitvi

nujno potrebna, ker pravzaprav ona privablja goste. »Na Ravni« je precejšen promet v letnem povprečju, saj Matija plačuje okrog milijona dohodninskega davka, prometnega pa poldrug milijon. Knjiže pa kažejo, da je po obračunu ostalo za štiri ljudi v gostilni vsega 700 tisočakov čistega dohodka ali 14.583 din mesečno na osebo. Matija pravi, da bi v kamolomu bolje zaslužil, pa še zavarovan bi bil. In žena prav tako. Seveda pa Matija za zdaj še ne misli premenjati dela in ne nehno upa na boljše čase — posebno še, ker mu gostje vedno raje zahajajo v hišo.

Prav Matija se zavzema za pavšalno obdavčitev, ker pravi, da

zdaj nikoli ne ve, kako in kaj in če mu bo po končnem obračunu ostalo nekaj sredstev tudi za potrebne investicije: rad bi uredil sanitarije, pa strežno mizo in predružačil, moderniziral notranje prostore in morda napravil še eno ali dve sodobno opremljeni hotelski sobi, k čemur ga nagovarjajo tudi domači predstavniki turističnega društva in celo ponujajo posredovanje za posojilo. Matija še premišljeva, ker ne ve, če se mu ne bo morda zalelo v grlu — skratka docela nerazčiščeni odnosi in negotovost, čeprav je po drugi strani korist za skupnost na dani: lep gostinski obrat, moderniziran in sodobno opremljen bi stal »Na Ravni« ne glede na lastninske odnose v smislu prej razloženih funkcij škarj in platna v rokah ljudskega odbora.

Pot nas vodi naprej na Postojnsko. Tamkaj pravijo zasebni gostinci, da se že kažejo blagodejni vplivi svežega vetrčka, ki je zapihljal skozi pisarne davčnih uprav po splošni spremembi odnosa do razvoja turizma po vseh linijah. Niso sicer šli na širšo sprostitvev zasebnega gostinstva in na pavšalni obračun z njim, kot to pripravljajo v piranski občini, pač pa se že dosledno dogovarjajo z vsemi zasebnimi gostinci o tem, da jim bodo pri obdavčenju upoštevali vse investicije in druge stroške za modernizacijo ter olepšanje lokalov. K temu jih celo spodbujajo, o čemer so polni veselega upanja govorili v gostilni »Pri Katrci«, v Turkovi kavarni in znani Jurcovi gostilni na Ravbarkomandi, pa še v gostilni Marije Valentič v Ribnici pod Pivko. To so v glavnem tako imenovane »šoferske« gostilne, ki pa spričo te specifičnosti sicer ne stojijo kaj prida alkoholnih pijač, pri katerih je nekaj več zaslužka, pač pa slovijo predvsem po dobri papci, narezkih pršuta in kranjskih klobasah. Takšna gostilna je tudi »Pri lovcu« v Dolenjem pod Jelšanami v Ilirskobistriški občini, ki jo vodi Pavla Valentič, ob kateri se človek nehote spomni na Leharjevo Veselo vdovo, tako je vedno nasmejana in prijazna s slehernim gostom, ki ga pot zanese k njej. Le stežka se prebija: sama je, sin je šel za učenca v gospodarstvo in bo mehanik v Ilirski Bistrici. Imela je pridno dekle, jo izučila za gostinko, pa je usoda že tako nakrenila, da jo je premotila tujina. Zato je morala Pavla celo zapreti gostilno za mesec dni, ko jo je obiskala bolezen. Dalo bi se dihati, ko bi le davčni organi upoštevali tisto, kar je treba dati v gostilni za njeno olepšanje in popravila.

O gostilni v Rupi v sosedni republikari raj ne govorim, ker bi s tem posegel na drugo področje, čeprav bi bila morda primerjava med temi in onimi razmerami in izkušnjami koristna; pa drugič o tem. Nadaljujmo pot v Podgrad in se ustavimo »Pri Aco«. Franjo Korene je tip zasebnega gostinca, kakršne bi morali imeti povsod ob naši veliki cesti. Morda bo teh nekaj skopih fotografij najlepše ilustriralo razmere ter vzdušje v tej gostilni, je že prava restavracija, ki se je zaradi strežbe in še česa drugega ne bi sramoval niti družbeni gostinski obrat z večjimi materialnimi možnostmi. Se se prav dobro spominjam, kakšna je bila ta gostilna pred leti: zanemarjena, neurejena in predvsem nezaložena. Ko smo se nekoč na poti iz Ilirske Bistrice s tovarišema Kajtimiro in Dujevcem ustavili in hoteli nekaj popiti zoper hudo žejo, nam dekle ni moglo postreči z ničmer drugim kot belim vinom. Tega ni, onega tudi ne. Niti oranžade. Po daljšem spraševanju in razpravljanju pa je tovariš Kajtimir nenadoma vprašal vzgledno gostinko:

»Pa niste deficitni, ko takole vzorno gospodarite?«

»O ne, smo zadružni!« je prisebno pojasnila krčmarica, mi pa smo se presenečeni nad sveto preprostostjo od srca nasmejali.

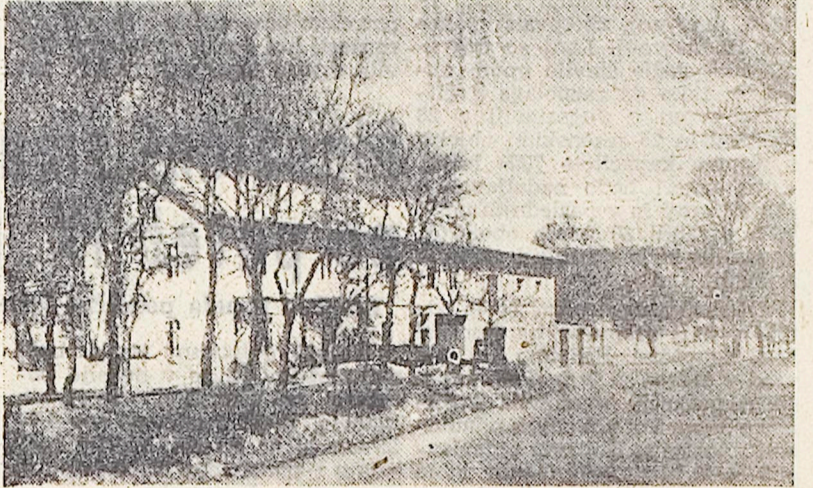
Danes pa Aco — sicer ljudski človek, ki ga ima rada vsa vas, čeprav je od drugod prišel v njihovo sredo — lahko vsakemu gostu postreže z večjo izbiro pijač in jedil, kot bi jih lahko zahtevali kjerkoli v zasebnih gostilni in mnogokje v družbenih lokalih. Odprta vina več vrst — Aco sicer pravi, da je to zasluga vinarških podjetij in kleti, ki odprta vina zdaj posredujejo tudi v dvoilitrskih steklenicah, česar pa verjetno ne vedo še povsod — obilo drugih vstekleničenih pijač od sortnih namiznih vin, likerjev in žganih pijač tja do brezalkoholnih sokov — vse to ima gostilna v Podgradu na zalogi poleg najrazličnejših toplih in mrzlih jedil, med katerimi so specialitete kraja in tudi srbske kuhinje glede na številne goste iz vrst JLA.

Zato pa je podgrajska gostilna znana daleč ob vsej cesti, o čemer spet pričča posebna vpisna

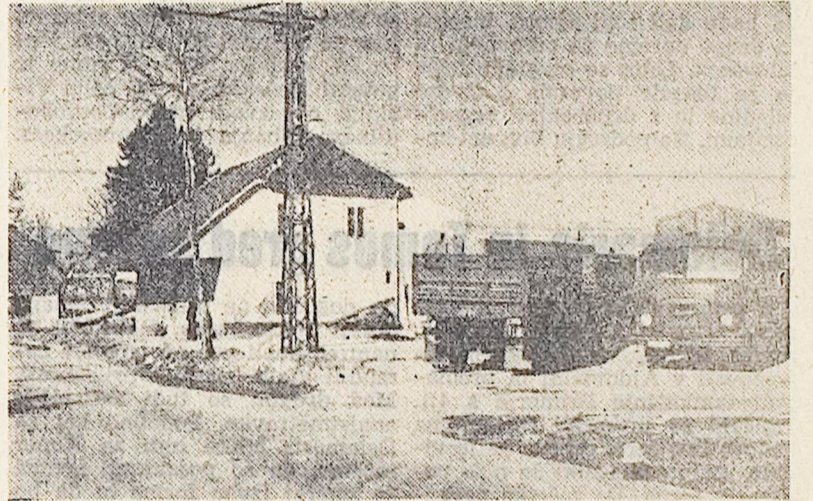
(Nadaljevanje na 7. str.)

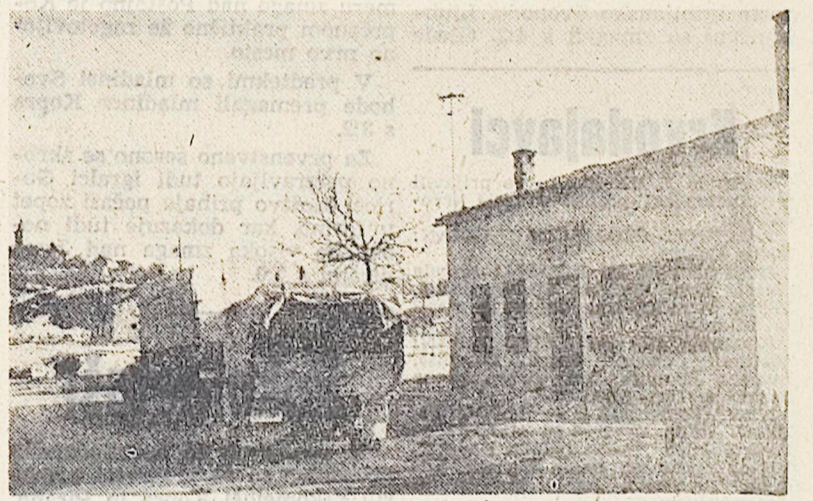
Marička reže pršut, sodelavka lepo potico, desno pa natakariči v lepih oblekah in predpasnikih natakata-teran

Znana gostilna »Na Ravni« v Senožečah je tudi priljubljeno postajališče in večkrat tudi prenočišče šoferjev, ki na dolgih progah prevažajo težke kamione s prikolicami

Na prostoru za gostilno »Pri Katrci« v Postojni, kjer je tudi javna tehtnica, se vedno gnete po nekaj kamionov s prikolicami

Gostilna »Pri lovcu« v Dolenjem pod Jelšanami

Lepo postavljena miza v ustrezno urejeni restavraciji v Podgradu, kjer tudi streže primerno izučena in napravljena natakariča

Gostilna v Markovščini pri Materiji z gospodnjo, strežnico in hčerko

Vsak, še tako siromen prostor, se da tudi v zasebnem gostišču z malo dobre volje spremeniti v prijeten kotiček, ki zlasti ob velikih cestah še sam po sebi privablja oddiha in okrepčila željne ljudi. Slika vabi v gostilno »Pri Aco« v Podgradu

